

Ieder zijn plek

Les 1 Waar leven dieren?

Een **biotoop** is een **leefgebied** van planten en dieren die met elkaar te maken hebben. De een is het voedsel voor de ander.

In iedere biotoop leven andere planten en dieren.

Kikkers leggen hun eitjes in een **moerasgebied**.

Reigers en otters vangen daar vis. In de

Waddenzee is **plankton** voedsel voor jonge vissen en schelpdieren. Op de **kwelders** van de

Waddenzee langs de **kust** zoeken vogels hun voedsel.

In een **bosgebied** wonen dieren in bomen en struiken of in hopen in de grond. De droge **heide** is het leefgebied van insecten en reptielen.

Les 2 Dieren in hun omgeving

Dieren zijn op allerlei manieren **aangepast** aan hun **omgeving**.

Veel waterdieren komen met **zwemvliezen** of een **gestroomlijnd** lijf sneller vooruit in het water. Vissen halen met hun **kieuwen** zuurstof uit het water.

Andere dieren zijn door hun **camouflage** haast onzichtbaar voor vijanden. Veel dieren zoeken **bescherming** in zelfgemaakte **holen, burchten** of **nesten**. Daar slapen en **schuilen** ze en brengen ze hun jongen groot.

Les 3 De winter door!

's Winters is er voor veel dieren weinig voedsel. Veel vogels **overwinteren** daarom in warmere gebieden. Deze **trekvoegls** weten door hun **instinct** precies wanneer ze weg moeten gaan uit hun **broedgebied** en waarheen.

Jaarvogels blijven hier en eten vooral zaden en bessen.

Sommige dieren, zoals de **koudbloedige** reptielen, houden een diepe **winterslaap**. Andere gaan in **winterrust**. Ze slapen veel en eten af en toe iets uit hun **wintervoorraad**. Slappende dieren hebben een lagere **lichaamstemperatuur**. Ze gebruiken daardoor weinig energie.

Les 4 Planten passen zich aan

Planten **verdampen** water door **huidmondjes** in hun bladeren. Planten met grote bladeren verdampen meer dan cactussen met hun stekels. Veel bomen verliezen in de herfst hun blad. Zo beschermen ze zich tegen uitdroging en bevriezing. Bomen die dat niet doen, hebben vaak **naalden** of bladeren met een **waslaagje**. Sommige planten overwinteren als **rozet** dicht bij de grond. Andere komen de winter door als **zaad** in de grond, dat in de lente weer **ontkiemt**. De eerste planten die in het voorjaar bloeien, hebben een **bol**, **knol** of **wortelstok**.

